

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobkyně: **S. V.**, zastoupena: Mgr. Evou Holou, Ph.D., advokátkou, se sídlem Španělská 770/2, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2024, č. j. 2 Az 29/2023-72,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 2. 5. 2024, č. j. 2 Az 29/2023-72, **se ruší**.
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 10. 2023, č. j. OAM-283/ZA-ZA10-P11-2022, **se ruší a věc se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení o žalobě a kasační stížnosti ve výši **13 600 Kč**, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její zástupkyně Mgr. Evy Holé, Ph. D., advokátky.

Odůvodnění:

[1] Kasační stížností brojí žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) proti v záhlaví uvedenému rozhodnutí Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), kterým soud zamítl její žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 10. 2023, č. j. OAM-283/ZA-ZA10-P11-2022, kterým žalovaný neudělil stěžovatelce mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Stěžovatelka podala dne 10. 3. 2022 žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice; dne 17. 3. 2022 stěžovatelka poskytla údaje ke své žádosti o udělení mezinárodní ochrany a byl s ní proveden pohovor. Stěžovatelka uvedla, že v době ruské invaze žila čtyři roky na Ukrajině se svým druhem, ukrajinským občanem. Stěžovatelka se narodila na Ukrajině a narodila se zde i její první dcera. Tato svá tvrzení doložila povolením k trvalému

pobytu na Ukrajině z roku 2011 a také prohlášením svého druhu, který potvrdil jejich dlouhodobé soužití. Stěžovatelka se přestěhovala na Ukrajinu v roce 2016. Stěžovatelka vypověděla, že jejím domovem je Ukrajina a má zde i rodinu, sestřenice a bratrance, svého druhu a jeho rodinu, která ji přijala. Její dcery jsou ruskými občankami a žijí v Ruské federaci. Stěžovatelka vypověděla, že je vdova, pravoslavného vyznání, nemá politické přesvědčení a o politiku se nezajímá. Stěžovatelka naposledy z Ruské federace vycestovala dne 3. 9. 2021 poté, co tam navštívila své dcery. Z Ukrajiny přicestovala do ČR dne 9. 3. 2022. Vypověděla, že v době vpádu ruských vojsk na Ukrajinu pobývala ve městě Irpin, ze kterého uprchla společně se svojí sousedkou. Její druh zůstal na Ukrajině a stará se o svoji matku a rovněž podléhá branné povinnosti.

[3] Žalovaný při vydání svého rozhodnutí vycházel z výpovědi stěžovatelky a také z podkladů, které shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a bezpečnostní situace v Ruské federaci; Informace OAMP – Ruská federace – Situace navrátilců do Ruské federace po krátkodobém či dlouhodobém pobytu v zahraničí, zacházení ze strany státních úřadů a monitoring sociálních sítí, ze dne 31. 10. 2022 (dále jen „informace OAMP o situaci navrátilců do vlasti a monitoringu na sociálních sítích“), Informace OAMP – Ruská federace – Bezpečnostní a politická situace v zemi, Vybrané otázky z oblasti občanských práv a lidských svobod, ze dne 8. 3. 2023 (dále jen „informace o bezpečnostní situaci v zemi“) a z Informace MZV ČR – Ruská federace – Návraty občanů Ruské federace do vlasti, ze dne 24. 1. 2023, č. j. 13675/2022-LPTP (dále jen „informace MZV o návratech občanů do vlasti“). Žalovaný uvedl, že nebyly splněny zákonné podmínky pro udělení azylu dle § 12 písm. a) zákona o azylu, neboť stěžovatelka v průběhu správního řízení neuvedla žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možné učinit závěr, že vyvíjela ve své vlasti činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by byla azylově relevantním způsobem pronásledována; stěžovatelka výslovně sdělila, že nemá politické přesvědčení a o politiku se nezajímá, nikdy ve vlasti neměla konkrétní problémy se státními či bezpečnostními orgány a rovněž nikdy nebyla ve své vlasti trestně stíhána. Odchod žadatelky z vlasti nebyl způsoben žádným pronásledováním. Podotkl, že stěžovatelka v roce 2021 Ruskou federaci bez problémů navštívila a posléze se vrátila na Ukrajinu a rovněž její dvě dcery se v Rusku nepotýkají s žádnými problémy. Žalovaný rovněž nedospěl k závěru o důvodnosti udělení azylu stěžovatelce dle § 12 písm. b) zákona o azylu, jelikož neshledal, že by stěžovatelka mohla mít odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. S ohledem na skutečnost, že stěžovatelka nemá na území České republiky žádného rodinného příslušníka, kterému by zde byl udělen azyl, nebyl stěžovatelce udělen ani azyl za účelem sloučení rodiny dle § 13 odst. 1 zákona o azylu. Rovněž pak žalovaný neshledal u stěžovatelky ani existenci důvodu pro udělení humanitárního azylu ve smyslu § 14 zákona o azylu. Žalovaný se zabýval rovněž tím, zda stěžovatelka splňuje důvody pro udělení doplňkové ochrany, přičemž neshledal žádné skutečnosti, na základě kterých by stěžovatelce mohla hrozit v případě návratu vážná újma uložením nebo vykonáním trestu smrti. Uložení trestu smrti sice ruský právní systém umožňuje, např. za válečné zločiny, terorismus, vraždu s přitěžujícími okolnostmi, ale na jeho výkon v Ruské federaci dlouhodobě platí moratorium, poslední poprava proběhla před více než 20 lety. Žalovaný neshledal opodstatněnou ani obavu stěžovatelky z pronásledování v Ruské federaci z toho důvodu, že stěžovatelka je Ukrajinkou. Žalovaný uzavřel, že stěžovatelka je státní příslušnicí Ruské federace, Ruskou federaci bez problémů navštívila v době, kdy již pobývala na Ukrajině, kam se poté opět bez problémů vrátila. Žalovaný se zabýval rovněž otázkou, zda by stěžovatelce v souvislosti

pokračování

s návratem do Ruské federace hrozilo vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu. Konstatoval, že takový konflikt v Ruské federaci neprobíhá a ani v důsledku ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, jehož se Ruská federace účastní, takové nebezpečí nehrozí, situace na většině území Ruska je stabilní. Žalovaný dospěl na základě shromážděných informací k závěru, že nelze předpokládat, že by stěžovatelka byla po návratu do vlasti jakkoliv za svůj pobyt v zahraničí postihována, či dokonce ohrožena nebezpečím vážné újmy ve smyslu zákona o azylu. S ohledem na skutečnost, že stěžovatelka nemá na území České republiky žádného rodinného příslušníka, kterému by zde byla udělena doplňková ochrana, nebyla stěžovatce udělena ani doplňková ochrana za účelem sloučení rodiny dle § 14b zákona o azylu.

[4] V žalobě stěžovatelka zejména namítala porušení § 12 a § 14a zákona o azylu, neboť splňuje zákonné podmínky pro udělení azylu a doplňkové ochrany, a dále čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, neboť její návrat do země původu je v rozporu s principem *non-refoulement*. Stěžovatelka tvrdila, že splňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany, jelikož v Ruské federaci by mohla čelit perzekuci z důvodu svého dlouhodobého pobytu na Ukrajině a taky kvůli svému odsouzení ruské agrese na Ukrajině, kterou vyjádřila na sociálních sítích. Stěžovatelka namítala, že žalovaný opřel své závěry pouze o informaci Ministerstva zahraničních věcí, kterou stěžovatelka považovala za neobjektivní, jelikož byla vypracována zastupitelským úřadem v Moskvě, který má tendenci situaci v zemi zlehčovat; stěžovatelka namítala, že měl žalovaný pro své závěry využít informace z více zdrojů a také si obstarat aktuálnější informace.

[5] Stěžovatelka rovněž uvedla, že nikdy nebyla politicky aktivní ve smyslu účasti na demonstracích, avšak netušila, že za politickou aktivitu se může považovat také aktivita na sociálních sítích, kde vyjádřila svůj nesouhlas s ruskou agresí na Ukrajině, což doložila snímky obrazovky s příspěvky, které na sociálních sítích sdílela po vypuknutí války na Ukrajině. Následně stěžovatelka poukázala na články pojednávající o postihu protirežimních a protiválečných příspěvků ruských občanů na sociálních sítích. Stěžovatelka tak považuje za zřejmé, že její obavy z pronásledování za příspěvky na sociálních sítích jsou opodstatněné. Dalším důvodem jejího pronásledování může být skutečnost, že má trvalý pobyt na Ukrajině a cítí se být Ukrajinkou.

[6] Městský soud neshledal žalobu důvodnou a zamítl ji. K navrhovaným a předloženým důkazům stran aktivity stěžovatelky na sociální síti, kde vyjadřovala nesouhlas s ruskou invazí na Ukrajinu, konstatoval, že stěžovatelka své nesouhlasné příspěvky sdílela po vypuknutí války, v únoru roku 2022, avšak v řízení před žalovaným se o své aktivitě na sociální síti nezmínila a tuto argumentaci předestřela poprvé až v žalobě. Městský soud konstatoval, že obecné pravidlo dle § 75 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), je v azylových věcech prolamováno článkem 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“), podle něhož účinný opravný prostředek proti rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany musí obsahovat úplné a *ex nunc*, tedy ke dni rozhodování soudu, posouzení jak skutkové, tak právní stránky věci. Městský soud odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015-32, z něhož vyplývá, že smyslem a účelem tohoto průlomu do § 75 odst. 1 s. ř. s. není umožnit stěžovateli, aby v žalobě vznášel nová skutková

tvrzení, která mohl uvést už v řízení před žalovaným. V daném případě dospěl městský soud k závěru, že nově tvrzené skutečnosti mohla stěžovatelka uvést již v řízení před žalovaným. Příspěvky na sociálních sítích z roku 2022, které jsou kritické vůči prezidentu Putinovi a ruské agresi na Ukrajině, v době, kdy probíhalo řízení před žalovaným, již existovaly a stěžovatelka je tak mohla předložit již v rámci tohoto řízení.

[7] Městský soud konstatoval, že stěžovatelka opomenutí zásadního tvrzení o své protirežimní aktivitě na sociálních sítích ani o výhrůžkách od své kolegyně, která ji v reakci na příspěvek napsala zprávu, že nemá ani přemýšlet o svém návratu do Ruské federace, v průběhu správního řízení, v žalobě ani v replice přesvědčivě neodůvodnila, přičemž dotazování žalovaného při provedeném pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu ze dne 17. 3. 2022 se dané skutečnosti výslovně týkalo. Dále konstatoval, že nic nenásvědčovalo tomu, že by stěžovatelka nemusela pochopit relevanci některých skutečností pro žádost o mezinárodní ochranu, ani že by správní řízení, resp. pohovor k žádosti o udělení mezinárodní ochrany měl proběhnout traumatizujícím způsobem, nebo že by při něm stěžovatelka pociťovala stud, či by jí v uvedení nově uplatněných skutečností bránily jiné zábrany, přičemž k četnosti svých příspěvků na sociálních sítích si musela být vědoma skutečnosti, že se jedná o formu vyjádření politického názoru. Z výše uvedených důvodů tedy městský soud k nově uplatněným skutečnostem nepřihlédl a důkazy neprovedl.

[8] Městský soud dospěl k závěru, že rozhodnutí žalovaného není nepřezkoumatelné, jak namítá stěžovatelka, bylo vydáno na základě dostatečně zjištěného stavu věci, který má oporu ve spise, přičemž žalovaný svůj závěr o nenaplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany dostatečným, srozumitelným a přezkoumatelným způsobem v rozhodnutí odůvodnil. Městský soud nepřisvědčil ani námitce stěžovatelky o neaktuálnosti informací obsažených ve zprávách opatřených žalovaným; zdůraznil, že stěžovatelka nijak nekonkretizovala, v čem neaktuálnost zpráv spočívá a městskému soudu nebylo známo z jeho činnosti, že by se situace v zemi lišila od informací popsanych v jednotlivých zprávách, přičemž odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2020, č. j. 6 Azs 200/2019-34, ve kterém je konstatováno, že z pouhého časového horizontu nelze konstatovat zastaralost zpráv, jelikož pokud je situace stabilní, tak může být použita i zpráva stará několik let. Stěžovatelkou namítaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2023, č. j. 7 Azs 34/2023-73, označil jako nepřiléhavý, a proto jeho závěry na případ stěžovatelky neaplikoval.

[9] V **kasační stížnosti** stěžovatelka namítá kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Opakovaně shrnula podstatné skutkové okolnosti, které mají vypovídat o důvodnosti její obavy z pronásledování, tj., že se narodila na Ukrajině, je ukrajinské národnosti, měla zde od roku 2011 trvalý pobyt, je v dlouhodobém vztahu s druhem ukrajinské národnosti, se kterým sdílela na Ukrajině jednu domácnost. Zdůraznila, že byla nucena z Ukrajiny uprchnout kvůli ruské agresi a v pohovoru rovněž uvedla, že se bojí pronásledování, pokud by se musela do Ruské federace navrátit, jelikož byla na začátku války na Ukrajině, což se v Ruské federaci považuje za vlastizradu. Poukázala na skutečnost, že správní orgán na ni nezákonně přenesl povinnost prokázat, že její subjektivní obavy z pronásledování mohou být naplněny. Stěžovatelka v kasační stížnosti brojí proti postupu městského soudu, který zamítl její návrh na doplnění dokazování.

pokračování

[10] Stěžovatelka dále namítá nepřezkoumatelnost rozsudku, jelikož městský soud nebyl dle jejího názoru řádně schopen posoudit hlavní důvody žádosti stěžovatelky o mezinárodní ochranu a místo toho se nadbytečně zabýval tím, zda je možné zohlednit nově stěžovatelkou tvrzené skutečnosti, přestože stěžovatelka tvrdila obavy z pronásledování již v řízení před žalovaným. Uvádí, že v řízení o žalobě neuváděla žádné nové skutečnosti z minulosti (jako tomu bylo v případě rozsudku NSS, na který odkazoval městský soud). Dále namítá, že si žalovaný neobstaral takové materiály o zemi původu, které by byly příléhavé k situaci stěžovatelky, respektive, že si neobstaral materiály, které by vypovídaly o situaci neúspěšných žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří před podáním takovéto žádosti pobývali dlouhodobě na Ukrajině a jsou ukrajinské národnosti. Stěžovatelka odkazuje na judikaturu Nejvyššího správního soudu, která se vztahuje k žadatelům o mezinárodní ochranu v obdobné pozici, v jaké je stěžovatelka, přičemž nesouhlasí s tím, že rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2023, č. j. 7 Azs 34/2023, který městský soud označil jako nepřiléhavý, nelze v jejím případě aplikovat. Závěrem stěžovatelka odůvodňuje přijatelnost kasační stížnosti, neboť se dle jejího přesvědčení městský soud dopustil zásadního pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatelky.

[11] Žalovaný ve **vyjádření ke kasační stížnosti** uvedl, že popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, jelikož jak jeho rozhodnutí, tak i rozhodnutí městského soudu bylo vydáno v souladu s právními předpisy. Opakuje, že z výpovědi stěžovatelky před správním orgánem nevyplynuly skutečnosti, které by svědčily odůvodněnosti obavy z pronásledování stěžovatelky z důvodu její rasy, náboženství, národnosti či příslušnosti k určité sociální skupině, jelikož stěžovatelka nebyla v zemi původu nikdy trestně stíhána a neměla ani jiné problémy se státními a bezpečnostními orgány. Stěžovatelka měla možnost ve správním řízení předložit důkazy a skutečnosti na podporu svých obav z pronásledování, přesto tak neučinila, tudíž k nim není možné přihlížet ani v rámci řízení o žalobě. Žalovaný ve vyjádření uvedl, že stěžovatelku k odchodu z Ruské federace v roce 2016 nevedly žádné objektivní problémy a šlo o její subjektivní rozhodnutí. O tom, že jí nehrozí pronásledování z azylově relevantních důvodů dle žalovaného svědčí i skutečnost, že stěžovatelka v září 2021 bez problému navštívila své dcery žijící v Ruské federaci. Dle žalovaného je navíc diskutabilní, zda vůbec profil na sociální síti náleží stěžovatelce, jelikož je veden pod jiným jménem; nadto stěžovatelka pouze sdílela názory jiných osob, nikoliv svůj vlastní. Dále žalovaný odkazuje na judikaturu Nejvyššího správního soudu, dle které není povinností žalovaného, aby za stěžovatelku domýšlel právně relevantní důvody pro udělení mezinárodní ochrany a že pokud stěžovatelka nesdělí správnímu orgánu tyto skutečnosti sama ze svého vlastního podnětu, tak se vystavuje možnosti zamítavého rozhodnutí.

[12] **Nejvyšší správní soud** přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupena advokátkou (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). S ohledem na skutečnost, že se jedná o věc, kterou před městským soudem rozhodoval samosoudce, se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a odst. 1 s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

[13] Výklad zákonného pojmu „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS. Podle citovaného usnesení je kasační stížnost přijatelná v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského (resp. městského) soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[14] V nyní souzené věci Nejvyšší správní soud shledal, že nelze vyloučit zásadní pochybení městského soudu, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatelky, a kasační stížnost shledal přijatelnou.

[15] Nejvyšší správní soud dále přistoupil k posouzení kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda rozsudek městského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[16] Kasační stížnost je důvodná.

[17] Nejvyšší správní soud se v první řadě zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Z ustálené judikatury NSS vyplývá, že má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal soud za rozhodný, jakým způsobem postupoval při utváření právního závěru a proč považuje argumentaci účastníků řízení za (ne)správnou (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, nebo rozsudky NSS ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003-130, č. 244/2004 Sb. NSS, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-75 a ze dne 30. 1. 2014, č. j. 7 Ans 16/2013-39).

[18] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadený rozsudek městského soudu není nepřezkoumatelný. V rozsudku obsažená argumentace tvoří koherentní celek, z něhož je zřejmé, jaké úvahy městský soud vedl k vysloveným závěrům a jakým způsobem se soud vypořádal s žalobními námitkami.

[19] Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 21. 12. 2005, čj. 6 Azs 235/2004-57, mimo jiné konstatoval: „*Není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Žalovaný tedy nese odpovědnost za náležité zjištění reálií o zemi původu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005-58). Obdobně i v rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007-63, Nejvyšší správní soud uvedl: „*Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu.*“

pokračování

[20] Městský soud odmítl provést stěžovatelkou předložené příspěvky ze sociálních sítí, ve kterých odsuzuje ruskou agresi a vystupuje kriticky vůči prezidentovi Ruské federace Putinovi. Nicméně již z tvrzení učiněných před žalovaným je jasné patrné, že stěžovatelka odsuzuje ruskou agresi a rovněž výslovně v pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu ze dne 17. 3. 2022 označila Ruskou federaci jako agresora a rovněž uvedla, že byla nucena uprchnout před stoupající agresí Ruské federace. Dle názoru Nejvyššího správního soudu se tedy nejedná o uvádění nových skutečností, jak tvrdí městský soud, ale o důkaz prokazující již tvrzené skutečnosti.

[21] Nejvyšší správní soud připomíná, že ve smyslu čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice členské státy zajistí, aby měl žadatel o mezinárodní ochranu právo na účinný opravný prostředek před soudem proti rozhodnutí o mezinárodní ochraně; zajistí, aby účinný opravný prostředek obsahoval úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Transpozice směrnice a její principy byly s účinností od 1. 7. 2023 promítnuty do § 32 odst. 9 zákona o azylu. Povinnost městského soudu provést úplné a *ex nunc* posouzení právních i skutkových otázek ovšem neznamena, že je žadatel o mezinárodní ochranu oprávněn vyčkávat s relevantními skutkovými tvrzeními či právními námitkami do soudního přezkumu. V řízení před soudem totiž žadatel může nově uvádět pouze ty skutečnosti, které nemohl bez své viny uvést v řízení před žalovaným (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015-32, bod 23 a násl.) či které před žalovaným neuvedl z jiného ospravedlnitelného důvodu (nález sp. zn. I. ÚS 425/16 ze dne 12. 4. 2016, bod 31 a násl.; obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 7. 2019, č. j. 9 Azs 157/2019-24, bod 23).

[22] Městský soud ve svém rozhodnutí poukazuje na nález Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16, z něhož vyplývá, že vedle objektivní nemožnosti přednést všechny azylové důvody již v řízení před žalovaným, existují i jiné ospravedlnitelné důvody, pro které žadatel nesdělí všechny relevantní důvody pro udělení azylu již před orgánem prvního stupně: „Některé z nich uvádí Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR): dotazování při osobním pohovoru se této skutečnosti netýkalo a konkrétní informaci nezjistilo; osobní pohovor nebyl proveden; žadatel nemusel pochopit relevanci některých skutečností pro žádost o mezinárodní ochranu; trauma, stud nebo jiné zábrany mohly zabránit úplnému ústnímu svědectví při osobním pohovoru (zejména v případě těch, kteří přežili mučení, sexuální násilí či pronásledování z důvodu sexuality); pohlaví tazatele nebo tlumočnicka mohlo být pro žadatele zábranou. Podle Ústavního soudu jsou všechny tyto důvody opodstatněné ve smyslu, že lze pochopit, proč v některých těchto případech žadatelé o mezinárodní ochranu relevantní azylové skutečnosti sdělí až ve fázi řízení o správní žalobě před soudem.“ Ústavní soud dále zdůraznil, že „při posuzování ospravedlnitelnosti pozdního sdělení azylově relevantních skutečností a argumentů je také nutno zohlednit zvláštní zranitelnost žadatelů o mezinárodní ochranu. Žadatel se může nacházet ve zcela jiném kulturním prostředí, po měsících nebezpečné cesty, může být dezorientován a může mít skutečně odůvodněný strach z návratu do země původu. I z těchto důvodů ustálená judikatura ESLP zdůrazňuje, že žadatelé o azyl náleží ke zvlášť znevýhodněné a zranitelné skupině obyvatelstva, která potřebuje zvláštní ochranu (rozsudek velkého senátu ESLP ve věci M. S. S. proti Belgii a Řecku, ze dne 21. 1. 2011, č. 30696/09, § 251). V řízení o mezinárodní ochraně je pro žadatele v sázce skutečně hodně a jejich zvláštní zranitelnost vyžaduje ze strany všech orgánů posuzujících tyto žádosti citlivý a opatrný přístup. Aby právo na azyl zakotvené v čl. 43 Listiny bylo skutečně efektivní v praxi, nelze z právě

uvedených důvodů striktně bezvýjimečně trvat na tom, aby žadatel o azyl všechny relevantní důvody, o kterých v daný moment ví, vznesl již ve správním řízení před ministerstvem“ a uzavřel, že „§ 75 odst. 1 soudního řádu správního nelze vykládat způsobem, že v řízení o mezinárodní ochraně lze před soudem vznášet nové důvody výlučně, pouze pokud je žadatel o mezinárodní ochranu nemohl uvést již v řízení před správním orgánem bez vlastního zavinění. Vždy je nutno zohlednit povahu těchto nových skutečností a situaci konkrétního žadatele.“

[23] Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá, že odkaz na judikaturu Nejvyššího správního soudu, konkrétně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015-32, byl nepřiléhavý, jelikož se jednalo o jiné skutkové okolnosti než v případě stěžovatelky. Nejvyšší správní soud musí uvést, že tento rozsudek Nejvyššího správního soudu byl přezkoumáván Ústavním soudem právě výše citovaným nálezem Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 425/16, jehož závěry jsou plně použitelné i v nyní rozhodované věci. I přesto, že jsou skutkové okolnosti odlišné, řešená otázka připuštění nových tvrzení i důkazů až v řízení před soudem je stejná. Dle přesvědčení Nejvyššího správního soudu městský soud tento nálezy Ústavního soudu chybně interpretuje bez přihlédnutí k individuální situaci stěžovatelky, když uzavřel, že u stěžovatelky nenastal ospravedlnitelný důvod, proč tyto skutečnosti uvedla poprvé až v řízení před soudem. V uvedeném nálezu Ústavního soudu bylo mimo jiné hodnoceno, kolik pohovorů stěžovatel absolvoval, přičemž zde stěžovatel absolvoval 2 pohovory a byl právně zastoupen. V případě stěžovatelky to byl jeden pohovor, navíc velmi krátký a právně zastoupena začala být až v řízení o žalobě před městským soudem. Dle názoru Nejvyššího správního soudu se měl žalovaný na obavy stěžovatelky z pronásledování důkladněji dotázat a také se měl dotázat na skutečnost, zda bylo stěžovatelce v případě vyjádření názoru, který je odlišný od hlavního názorového proudu vládnoucí garnitury, vyhrožováno či zda čelila v souvislosti se svým vyjádřeným názorem nějakým problémům. Je nutné také přihlédnout ke skutečnosti, že stěžovatelka daný názor vyjadřovala na území Ukrajiny, a ne na území Ruské federace, kde by důsledky takového vyjádření mohly být odlišné; je povinností žalovaného tento fakt důkladně posoudit z dostupných informací o zemi původu. Dalším důvodem pro připuštění nových tvrzení před soudem dle nálezu Ústavního soudu je kulturní odlišnost země původu či země ze které stěžovatel pochází; zda je možné před správními orgány určité názory běžně projevovat či žadatel mohl cítit důvodné obavy z jejich vyjádření. Ospravedlnitelným důvodem pro nesdělení relevantních informací před správním orgánem také může být, že žadatel nemusel pochopit relevanci některých skutečností pro žádost o mezinárodní ochranu (tento důvod stěžovatelka zmiňuje v replice na vyjádření žalovaného k žalobě).

[24] Nejvyšší správní soud připomíná, že je třeba brát v potaz také zvláštní zranitelnost žadatele o mezinárodní ochranu. Je nutné zohlednit, že stěžovatelka uprchla před válkou, přičemž je v důchodovém věku čili pro ni celá cesta a vzniklá situace musela být obzvláště náročná; pohovor s ní byl proveden pouhých 7 dní po jejím přicestování, tudíž tyto okolnosti mohly hrát roli v tom, že stěžovatelka dané informace v řízení před žalovaným neuvedla. Avšak jak sama stěžovatelka zmiňuje v kasační stížnosti, v řízení před soudem neuváděla nové skutečnosti, svůj postoj k válce na Ukrajině a s tím spojenou obavu z pronásledování v Ruské federaci, tvrdila stěžovatelka v rámci pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu již dne 17. 3. 2022. Snímky obrazovky se sdílenými příspěvky stěžovatelkou na sociální síti měly pouze prokázat její postoj.

pokračování

[25] Stěžovatelka v kasační stížnosti, jakož i v žalobě, namítala, že zprávy o zemi původu nejsou přiléhavé vzhledem ke skutkovým okolnostem jejího případu. Městský soud dospěl k závěru, že žalovaný si obstaral dostatek aktuálních, objektivních a relevantních informací z respektovaných a nezávislých zdrojů a rovněž zamítl stěžovatelčinu námitku ohledně neaktuálnosti informací o zemi původu, přičemž námitku týkající se diverzity zdrojů informací ponechal zcela nezodpovězenou. Městský soud aproboval závěr, že stěžovatelka nenáleží do žádné exponované skupiny, jakou jsou například opoziční aktivisté, blogeri či IT pracovníci, díky čemuž by jí mohlo hrozit pronásledování či by mohla být podrobena důkladnější kontrole či výslechu na hranicích. Nejvyšší správní soud musí konstatovat, že žalovaný si neobstaral takové informace o zemi původu, které by byly přiléhavé k situaci stěžovatelky. Je nutné respektovat nároky kladené na shromážděné materiály vypovídající o zemi původu, jak je např. vymezil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 7. 2024, č. j. 2 Azs 26/2024-29. Materiály o zemi původu „*musí být maximální možné míře 1. relevantní, 2. důvěryhodné a vyvážené, 3. aktuální a ověřené z různých zdrojů, a 4. transparentní a dohledatelné (viz. rozsudek NSS ze dne 24. 5. 2017, č. j. 1 Azs 65/2017-50, body 23 a 24). Zohlednit je třeba nejen legislativní rámec určitého jevu v zemi původu, ale rovněž reálnou praxi*“.

[26] Nejvyšší správní soud musí konstatovat, že shromážděním zpráv o zemi původu nedostal správní orgán své povinnosti zjistit řádně a v dostatečném rozsahu skutkový stav. Skutkový stav vyžaduje v tomto ohledu tedy zásadní doplnění. Žalovaný je povinen si obstarat informace o situaci v Ruské federaci, které budou vypovídat o zacházení s občany Ruské federace, kteří jsou ukrajinské národnosti, před vypuknutím války dlouhodobě pobývali na Ukrajině a odsuzují ruskou agresi na Ukrajině. Nejvyššímu správnímu soudu je z jeho úřední činnosti známo, že odsouzení ruské agrese na Ukrajině podléhá v Ruské federaci trestnímu stíhání, včetně například pouhého označení, že se jedná o ruskou agresi, případně válku, jelikož podle oficiálního vyjádření předních politických představitelů Ruské federace se jedná o „speciální vojenskou operaci“. Ostatně již informace MZV o návratech občanů do vlasti a informace OAMP o situaci navrátilců do vlasti a monitoringu na sociálních sítích, náznaky stíhání osob, které vyjadřují svůj nesouhlas s válkou na Ukrajině, obsahuje. V informaci OAMP o situaci navrátilců do vlasti a monitoringu na sociálních sítích je uvedeno, že v Rusku jsou protiválečné projevy považovány za trestný čin. V informaci MZV o návratech občanů do vlasti je uvedeno, že vzhledem k vyhlášené mobilizaci v září roku 2022 a očekávanému pokračování, zavedením do praxe aktualizací a dalších úprav ruské legislativy, tak není ochota občanů Ruské federace, kteří by mohli být ze stran ruských orgánů nově přijatými legislativními změnami postiženi, navrátit se do vlasti příliš vysoká. Tato zpráva také obsahuje indikace, že vzhledem k vyhrocené situaci mezi Ruskou federací a Ukrajinou může v jednotlivých případech docházet k diskriminačnímu jednání vůči navrátilcům se občanům ukrajinské národnosti. Je tedy nutné si obstarat informace o tom, zda stále dochází k represí takto smýšlejících občanů Ruské federace. Stěžovatelka již v pohovoru k žádosti o mezinárodní ochranu označila Ruskou federaci jako agresora a uvedla, že před jeho stoupající agresí byla nucena uprchnout z Ukrajiny. Toto své přesvědčení se snažila doložit i prohlášeními na sociálních sítích; navržené důkazy městský soud neprovedl a s odůvodněním, že stěžovatelka měla již tyto příspěvky na sociálních sítích předložit správním orgánům ve správním řízení, což neučinila a žádné objektivní důvody jí v tom nebránily.

[27] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že má rovněž pochybnost o pravosti profilu na sociální síti stěžovatelky, a také jí vytkl, že se nejedná o její vlastní názory, ale

pouze sdílí názory jiných osob. Nejvyšší správní soud musí konstatovat, že sdílení příspěvků jiných osob na sociálních sítích je v dnešní době běžné a zpravidla lze takové jednání vyhodnotit tak, že osoba, která příspěvky sdílí, se se závěry v nich učiněných ztotožňuje, v opačném případě by je tedy nesdílela. Tudíž, pokud příspěvky nesouhlasí s ruskou agresí na Ukrajinu či kriticky hodnotí čelní představitele Ruské federace, lze legitimně učinit závěr, že by ze strany státních složek Ruské federace mohly být tyto názory stěžovatelce rovněž přičítány.

[28] Městský soud v odůvodnění rozsudku konstatuje, že stěžovatelka neměla v zemi původu žádné konkrétní problémy se státními orgány nebo bezpečnostními složkami. Skutečnost, že stěžovatelka neměla nikdy ve své vlasti problémy se státními orgány a také, že v roce 2021 bez problémů cestovala do Ruské federace za svými dcerami, není relevantní ve vztahu k posouzení nynější situace stěžovatelky, jak učinil ve svém rozhodnutí žalovaný a městský soud tento závěr převzal. Nelze přehlédnout, že všechny tyto události se staly před začátkem války na Ukrajině. Nic z toho nevypovídá o budoucí situaci stěžovatelky v zemi původu, pokud by se tam nyní byla nucena vrátit. Je nutné vzít v úvahu, že stěžovatelka žila poslední roky na Ukrajině a jako důvod svého možného pronásledování v Ruské federaci uvedla skutečnosti, že je ukrajinské národnosti, před válkou žila na Ukrajině a nesouhlasí s válečnou agresí Ruské federace vůči Ukrajině. Pro učinění závěru o vyloučení pronásledování stěžovatelky, jak už bylo konstatováno výše, je nutné si obstarat takové materiály o zemi původu stěžovatelky, které budou schopny spolehlivě odpovědět na otázky, zda stěžovatelka nebude vystavena v Ruské federaci azylově relevantnímu stíhání, vzhledem ke svému ukrajinskému původu a podpoře Ukrajiny a vyjadřování nesouhlasu s ruskou agresí, jelikož ze stěžovatelčiných vyjádření je patrný úmysl se jednou na Ukrajinu vrátit.

[29] Nejvyšší správní soud musí konstatovat, že nucené navrácení stěžovatelky do Ruské federace je v rozporu s veřejně deklarovaným postojem České republiky, která odsuzuje ruskou agresí a veřejně podporuje Ukrajinu v boji proti ruské agresí, přičemž jí k tomu poskytuje i materiální podporu v boji proti ruské agresí. Podobný závěr učinil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 22. 3. 2023, č. j. 5 Azs 24/2023-23: *„Umožnění pobytu na území osobám, které se vzepřely režimu Ruské federace, a čelí kvůli tomu v zemi původu nebezpečí, je tedy v zájmu ČR. Smyslem nařízení vlády č. 200/2022 Sb., potažmo zákona č. 175/2022 Sb., k jehož provedení vláda dané nařízení vydala je dle důvodové zprávy (viz výše) „vyvinutí tlaku na Ruskou federaci a Běloruskou republiku, a to s cílem ukončit tuto agresí [vojenskou agresí proti vedenou armádou Ruské federace proti Ukrajině] a zajistit bezpečnost České republiky“. Vydávání osob vystupujících proti režimu Ruské federace napospas ruskému režimu by mohlo tomuto cíli jen stěží prospět. Lze tedy uzavřít, že je nutno rozlišovat (zřejmě převažující) skupinu občanů Ruské federace, kteří proti režimu nevystupují, a nebezpečí jim proto nehrozí, od osob, které v důsledku vlastní protirežimní aktivity čelí hrozbě ze strany režimu Ruské federace. U první z uvedených skupin je bezesporu v zájmu České republiky, aby na jejím území nepobývali; pro druhou z těchto skupin však obdobný závěr neplatí.“* Přestože v citovaném rozsudku se nejednalo o rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu, ale posouzení diskrečního oprávnění dle čl. 17 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států („nařízení Dublin III“), obsahuje úvahu, jaké skupině osob ruské národnosti je možné mezinárodní ochranu či pobytové oprávnění přiznat a jakým

pokračování

osobám nikoliv, vzhledem k jejich postoji k válce na Ukrajině. Závěry zde učiněné jsou příléhavé i v případě stěžovatelky.

[30] Městský soud zcela nedůvodně odmítl stěžovatelkou namítané závěry obsažené v odůvodnění rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2023, č. j. 7 Azs 34/2023-77, jako nepřiléhavé, přičemž svůj závěr navíc nedostatečně odůvodnil. Dle názoru Nejvyššího správního soudu naopak tento rozsudek je více než příléhavý. Jedná se o stěžovatelku v naprosto obdobné situaci; rovněž se narodila na Ukrajině v období existence Sovětského svazu, má ruské občanství, protože se v sedmi letech přestěhovala s rodiči do Ruska, ale i tak má k Ukrajině pevný vztah, považuje ji za svůj domov a na základě povolení k trvalému pobytu zde dlouhodobě žila a pracovala a rovněž měla dlouholetý partnerský vztah s druhem ukrajinské národnosti, který se později stal jejím manželem. Stejně jako nynější stěžovatelka se netajila svým nesouhlasným postojem k ruské invazi na Ukrajinu; projevila zájem se po válce vrátit na Ukrajinu a odmítala odchod do Ruské federace jako do státu, jehož je státní příslušnicí. Nejvyšší správní soud v uvedeném rozsudku žalovanému vytkl, že si neobstaral zprávy o zemi původu, které by byly ve vztahu ke stěžovatelce dostatečně individualizované, zejména ty, které by se zabývaly tím, jak je v Ruské federaci po vypuknutí válečného konfliktu s Ukrajinou nahlíženo na osoby, které se narodily na území Ukrajiny, strávily tam podstatnou část svého produktivního života, získaly trvalý pobyt i zaměstnání, hlásí se k ukrajinskému národu, Ukrajinu považují za svou vlast a neskrývají ve svém okolí protiválečný postoj a související odpor vůči Ruské federaci. Nejvyšší správní soud musí konstatovat, že takové zprávy si žalovaný neobstaral ani v nynějším případě, přičemž pro rozhodnutí v dané věci jsou takovéto informace zcela nezbytné.

[31] Vzhledem k výše uvedenému lze proto uzavřít, že žalovaný rozhodl o neudělení mezinárodní ochrany, ačkoliv dostatečně nezjistil skutkový stav v otázce možnosti návratu stěžovatelky do Ruské federace. Bude tedy úkolem žalovaného, aby v dalším řízení náležitě zjistil skutkový stav a opatřil takové podklady, které budou individualizované především ve vztahu k osobám v postavení stěžovatelky a které spolehlivě odpoví na otázku, zda stěžovatelce jako navrátilci spojenému s výše popsánými okolnostmi nehrozí při návratu do Ruské federace pronásledování či vážná újma ve smyslu zákona o azylu.

[32] Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost důvodnou, a proto v souladu s § 110 odst. 1 a 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil rozsudek městského soudu (výrok I.), jakož i rozhodnutí žalovaného, kterému věc v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. vrátil k dalšímu řízení (výrok II.).

[33] V případě, že Nejvyšší správní soud zruší rozsudek městského soudu a současně zruší i rozhodnutí žalovaného správního orgánu podle § 110 odst. 2 s. ř. s., je povinen rozhodnout o celkových nákladech soudních řízení (srov. § 110 odst. 3 větu druhou s. ř. s.). Nejvyšší správní soud rozhodl o náhradě nákladů řízení v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Z obsahu soudních spisů vyplynulo, že stěžovatelka byla již právně zastoupena v průběhu řízení před městským soudem. Náleží jí tedy náhrada nákladů řízení před městským soudem spočívající ve třech úkonech právní služby, a to převzetí a přípravě právního zastoupení, sepsání žaloby a účasti na jednání před soudem (§ 11 odst. 1 písm. a), d) a g) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu]. V řízení před Nejvyšším správním soudem učinila zástupkyně stěžovatelky jeden úkon právní služby, a to podání kasační

stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], celkem tedy učinila zástupkyně stěžovatelky čtyři úkony právní služby; její odměna dle § 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu činí 12 400 Kč. Dle § 13 odst. 4 advokátního tarifu je k této částce třeba přičíst 1 200 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů za čtyři úkony právní služby. Odměna a náhrada hotových výdajů zástupkyni stěžovatelky činí 13 600 Kč. Žalovaný je povinen tuto částku uhradit k rukám zástupkyně stěžovatelky do 30 dnů od právní moci rozsudku.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 16. září 2024

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu